

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗБРОЄННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ ОЗБРОЄНЬ

Протягом тисячолітньої історії розвитку цивілізації, більшість держав намагалися виробити безпечні умови для свого існування самостійно або за допомогою союзників. При цьому мир розглядався як відносини між певним колом країн, тому навіть ті держави, що проводили мирну політику, прагнули до забезпечення мирних відносин, і перш за все, зі своїми сусідами, не здійснюючи ніяких спроб припинити чи попередити війни в інших регіонах світу.

Усвідомлення потреби світової співпраці між державами у сфері забезпечення миру створило зародження розвитку нової галузі в міжнародному публічному праві – права міжнародної безпеки.

Право міжнародної безпеки – це система міжнародно-правових норм та принципів, які спрямовані на підтримання миру та безпеки у всіх сферах міжнародних відносин.

Одним із ефективних заходів міжнародної безпеки є роззброєння та обмеження озброєнь.

Насамперед, необхідно визначити поняття роззброєння. Роззброєння – це комплекс державних заходів, призначених на зменшення та ліквідацію матеріальних засобів ведення війни [1]. Так, дійсно, з огляду на вищесказане – можна зробити висновок, що роззброєння – це скорочення різних видів озброєнь, що мають як односторонній (коли це робить одна країна), так і багатосторонній (коли воно спирається на міжнародну угоду) характер.

Міжнародно-правова основа роззброєння – закріплена в ст. 11 Статуту ООН, що відносить принципи роззброєння і обмеження озброєнь до загальних принципів співпраці в справі підтримки миру і безпеки [2].

Також, роззброєння – це один із найважливіших інститутів права міжнародної безпеки.

Одним із елементів механізму роззброєння є режим нерозповсюдження ядерної зброї, який встановлений Договором про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року.

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї – це багатосторонній міжнародний акт, розроблений Комітетом з роззброєння ООН з

метою запобігти розширенню кола держав, які мають ядерну зброю, забезпечити необхідний міжнародний контроль за здійснення державами зобов'язань щодо обмеження можливості створення збройного конфлікту із застосуванням такої зброї та утворення можливості для мирного використання атомної енергії [3].

У Договорі наявні три основні принципи, це: нерозповсюдження, роззброєння та мирне застосування. Така концепція означає, що система цих «трьох принципів» є однаково важливою.

Цей договір містить зобов'язання, що забороняє будь-яку можливість ядерним державам передавати, а неядерним державам – отримувати ядерну зброю. Так, кожна держава, що має ядерну зброю, зобов'язується не передавати ядерну зброю чи інші ядерні вибухові пристрої іншим країнам, а також контроль над такою зброєю або вибуховими пристроями і ніяким способом не допомагати, не заохочувати і не спонукати будь-яку державу до виробництва або здобуття цієї зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв. Більше того, будь-яка держава, що не має ядерної зброї, зобов'язується не приймати передачу ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв, а також, не виробляти та не здобувати ядерну зброю чи інші ядерні вибухові пристрої.

Договір стосується лише нерозповсюдження ядерної зброї і не обмежує права жодної країни розвивати дослідження, виробляти та використовувати ядерну енергію в мирних цілях.

Окрім обмеження ядерної зброї, міжнародне право містить повну заборону окремих видів зброї масового знищення. Зокрема, більше 150 держав є учасниками Конвенції про заборону розробки, виробництва та нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972 року.

Кожна держава-учасниця цієї Конвенції зобов'язана не розробляти, не виробляти та не зберігати мікроорганізми чи інші біологічні токсини, а також зброю, обладнання та транспортні засоби, що призначені для використання у ворожих цілях або збройних конфліктах. Всі ці об'єкти повинні бути знищені або переведені для мирного використання.

Отже, можна дійти висновку, що найбільш ефективним засобом збереження миру та запобігання війни є роззброєння. Та

хотілося б, щоб міжнародні процеси роззброєння вийшли на шлях заборони та обмеження виробництва та використання окремих видів зброї, перш за все зброї масового знищення.

Джерела:

1. Гетьман-Павлова И. В. Международное право. М. 2000. 251 с.
2. Устав Организации Объединенных Наций и Статут Международного Суда. *ООН, Департамент обществ. информ.* Нью-Йорк : ООН, 1998. 104 с.
3. Мартинов А. Ю. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї та про приєднання до нього України. *Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2004. Т. 2 : 518 с.*

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Федорова Т. С.